

Zmiany w postępowaniu klauzulowym wprowadzone na mocy ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw

► dr Łukasz Zamojski¹

Ustawą z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw² wprowadzono niezwykle obszerne zmiany do KPC, jednak w zakresie postępowania klauzulowego zmiany są nieliczne, dotyczą bowiem jedynie trzech przepisów, co jednak nie oznacza, że mają niewielkie znaczenie. Dodanie nowego art. 782¹ oraz dodanie art. 788 § 3 KPC nastąpiło z dniem 21.8.2019 r. na podstawie art. 17 pkt 1 ZmKPCU19, natomiast zmiana art. 794² § 1 KPC nastąpiła z dniem 7.11.2019 r. zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 17 *ab initio* ZmKPCU19. W ustawie brak jakichkolwiek przepisów przejściowych w zakresie zmian dokonanych w postępowaniu klauzulowym, co oznacza, że nowe regulacje obowiązują począwszy od ww. dat wejścia w życie w każdej sprawie niezależnie od jej daty wszczęcia.

Motywy wprowadzenia omawianych zmian są znane jedynie w odniesieniu do zmiany najmniej istotnej z analizowanych, tj. w zakresie nowelizacji art. 794² § 1 KPC (o czym szerzej poniżej). Dodanie art. 782¹ oraz 788 § 3 KPC pierwotnie nie było przewidywane w projekcie ustawy wniesionym do Sejmu. Przepisy te zostały dodane dopiero w trakcie toczącego się już procesu legislacyjnego. Z tej przyczyny szersze motywy wprowadzenia przez ustawodawcę tak istotnych zmian w postępowaniu klauzulowym pozostają nieznanne. W literaturze zaznacza się, że brak uzasadnienia celu wprowadzenia przepisów utrudnia odczytanie intencji ustawodawcy³.

Dodanie art. 782¹ KPC

Artykuł 782¹ KPC został dodany na mocy art. 1 pkt 223 ZmKPCU19 z dniem 21.8.2019 r. Na mocy art. 782¹

¹ Autor jest sędzią Sądu Rejonowego w Gliwicach, wykładowcą KSSiP. ORCID: 0000-0003-2491-8919.

² Dz.U. poz. 1469; dalej jako: ZmKPCU19.

³ Por. Z. Woźniak [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, pod red. J. Gólczyńskiego, D. Szostka, Warszawa 2019, s. 445, Nb 2.

§ 1 KPC sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności, jeżeli:

- 1) w świetle okoliczności sprawy jest oczywiste, że wniosek jest sprzeczny z prawem albo zmierza do obejścia prawa;
- 2) z okoliczności sprawy i treści tytułu egzekucyjnego wynika, że objęte tytułem wykonawczym roszczenie uległo przedawnieniu, chyba że wierzyciel przedstawi dokument, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia.

Zgodnie z art. 782¹ § 2 KPC prawomocne oddalenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności na podstawie § 1 pkt 2 nie pozbawia wierzyciela prawa do wystąpienia z powództwem o ustalenie, że objęta tytułem egzekucyjnym wierzytelność nie uległa przedawnieniu. Nie dotyczy to sytuacji, gdy wierzycielowi przysługuje dalej idące roszczenie.

Zagadnienie celu wprowadzenia art. 782 KPC przy braku uzasadnienia tej kwestii w projekcie ustawy nieznacznie tylko naświetla krótka wypowiedź przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości – sędziego Macieja Klonowskiego wygłoszona w toku prac legislacyjnych⁴. M. Klonowski wskazuje w swoim wystąpieniu, że nowy przepis „dotyczy przede wszystkim sytuacji kiedy tytuł egzekucyjny nie pochodzi od sądu”, a ponadto „porządkuje dotychczasowo obowiązujący stan prawny” umożliwiając oddalenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. Istotne jest przy tym to, że wskazany w wypowiedzi sędziego Klonowskiego jako uzasadnienie wprowadzonej zmiany przykład wniosku o nadanie klauzuli wykonalności z tytułu zobowiązania alimentacyjnego, w przypadku gdy dłużnik poddał się egzekucji w akcie notarialnym co do znaczącej kwoty tylko po to, by pozbawić możliwości zaspokojenia innych „zewnątrznych” wierzycieli, jest znacząco podobny do stanu faktycznego, na podstawie którego została wydana uchwała SN z 4.12.2013 r.⁵ W tezie wymienionej uchwały SN stwierdził, że: „dopuszczalne jest nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym dłużnik złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji świadczeń alimentacyjnych; sąd może oddalić wniosek o nadanie takiemu aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności, jeżeli z jego treści oraz oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji w sposób oczywisty wynika, że zostało złożone w celu obejścia prawa”. Do ww. uchwały w tym samym kontekście nawiązuje H. Pietrkowski⁶. Można z ostrożnością przyjąć, że ustawodawca zaczerpnął pomysł omawianej regulacji z tezy ww. uchwały znacząco

⁴ Por. nagranie z posiedzenia podkomisji stałej do spraw nowelizacji prawa cywilnego z 10.4.2019 r., godz. 16:30–16:33, dostępne: http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/transmisje_arch.xsp?unid=34A42D341F1B077CC12583D300353160.

⁵ Uchwała SN z 4.12.2013 r., III CZP 85/13, OSNC Nr 3/2014, poz. 28, z glosą aprobującą P. Telengi (PPC Nr 2/2014) oraz M. Mulińskiego, Dopuszczalność nadania klauzuli wykonalności notarialnemu tytułowi egzekucyjnemu – glosa – III CZP 85/13, MoP Nr 16/2014, a także glosą krytyczną F. Zedlera, Odmowa nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu wygenerowanemu w celu obejścia prawa, PPC Nr 4/2015.

⁶ Por. H. Pietrkowski [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do zmian 2019. T. II, pod red. T. Zembrzuskiego, Warszawa 2019, s. 1475–1476.

ją jednak rozszerzając. Z tej przyczyny warto nieco szerzej nawiązać do argumentacji przedstawionej w powyższym orzeczeniu, które *nota bene* w piśmiennictwie zostało uznane za precedensowe¹ i przełomowe², jako przełamujące ugruntowane wcześniej poglądy co do kognicji sądu klauzulowego.

W tezie uchwały SN wskazał m.in., że sąd może oddalić wnioski o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym dłużnik złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji świadczeń alimentacyjnych, jeżeli z jego treści oraz oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji w sposób oczywisty wynika, że oświadczenie to zostało złożone w celu obejścia prawa. W odniesieniu do przytoczonego orzeczenia najistotniejsze są jednak dwie zasadnicze kwestie. Po pierwsze, uchwała ta jak wynika z jej treści dotyczy sytuacji, w której wniosek o nadanie klauzuli wykonalności był oparty o pozasądowy tytuł egzekucyjny – akt notarialny. Po drugie, **SN w uzasadnieniu uchwały z 4.12.2013 r. zawarł bardzo szeroką argumentację przemawiającą za całkowitą wyjątkowością dopuszczalności kontroli merytorycznej przez sąd klauzulowy obowiązku wynikającego z tytułu egzekucyjnego.** Sąd Najwyższy podkreślił, że zarówno w doktrynie, jak i w judykaturze dominuje pogląd, że w postępowaniu o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności sąd nie bada kwestii merytorycznych związanych z istnieniem obowiązku świadczenia. Za takim stanowiskiem przemawiała w ocenie SN przede wszystkim treść art. 783 § 1 KPC., zgodnie z którym klauzula wykonalności obejmuje stwierdzenie, że tytuł uprawnia do egzekucji, a w razie potrzeby oznacza jej zakres. Zdaniem SN uprawnienie do prowadzenia egzekucji istnieje, jeżeli dokument, na który powołuje się wierzyciel, spełnia wszystkie ustawowe wymagania tytułu egzekucyjnego, a stwierdzony w nim obowiązek świadczenia nadaje się do wykonania w drodze egzekucji sądowej. W związku z tym żadne inne kwestie nie powinny być przedmiotem badania w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności, w szczególności w postępowaniu tym nie należy rozstrzygać, czy czynność prawna, z której wynika obowiązek świadczenia stwierdzony w tytule egzekucyjnym, może zostać uznana za zgodną z prawem lub z zasadami współżycia społecznego.

Przedstawiony pogląd wspierają **racje funkcjonalne**, odwołujące się do struktury postępowania cywilnego. W jego ramach nadanie klauzuli wykonalności następuje w postępowaniu o charakterze pomocniczym, w którym ustalone zostają podstawy wszczęcia właściwego postępowania egzekucyjnego. Z tego powodu w postępowaniu klauzulowym nie podlega weryfikacji istnienie albo nieistnienie obowiązku świadczenia stwierdzonego w tytule egzekucyjnym. Tego rodzaju aktywność, sprowadzająca się w istocie do merytorycznego osądzenia sprawy cywil-

nej, może być podejmowana wyłącznie w postępowaniu rozpoznawczym. Skoro tylko postępowanie rozpoznawcze jest w pełni przystosowane do rozpatrywania spraw cywilnych co do ich istoty, to wyłącznie w ramach tego postępowania może być przeprowadzona prawna ocena obowiązku stwierdzonego w akcie notarialnym.

Sąd Najwyższy podzielił ogólny pogląd o niedopuszczalności badania w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu zagadnień merytorycznych, także z tej przyczyny, że każda próba poddania w tym postępowaniu pod merytoryczny osąd świadczenia, które podlega wykonaniu w drodze egzekucji, miałaby – ze względu na brak właściwych instrumentów poznawczych po stronie organu prowadzącego to postępowanie – wyłącznie charakter prowizoryczny i powierzchny. Wskazał jednak, że tylko w wyjątkowych i nadzwyczajnych okolicznościach przedstawiony mechanizm nie zasługuje na respektowanie. Dłużnicy alimentacyjni coraz częściej – ze względu na przyjętą w art. 1025 KPC kolejność zaspokajania wierzyciela z kwoty uzyskanej z egzekucji, w której zasadą uprzywilejowania objęte zostały należności alimentacyjne – dobrowolnie poddają się egzekucji w akcie notarialnym, który będąc tytułem egzekucyjnym, po uzyskaniu klauzuli wykonalności zostaje przedstawiony do wykonania wyłącznie w celu pozbawienia innych wierzycieli możliwości zaspokojenia. Jeżeli taki tytuł egzekucyjny bez wątplenia wskazuje, że wykreowany został wyłącznie w celu obejścia prawa, to brak możliwości oddalenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności oznaczałoby sprowadzenie sądu do roli organu automatycznie zatwierdzającego nadużywanie przez stronę przyznanych jej praw procesowych. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że mając świadomość istnienia tego typu zagrożeń, w piśmiennictwie poddano pod rozagę możliwość powoływania się w postępowaniu klauzulowym – w zupełnie wyjątkowych przypadkach – na swego rodzaju **klauzulę porządku publicznego**. Przyjęcie takiego rozwiązania pozwala na nieuwzględnienie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu (aktowi notarialnemu), który został stworzony wyłącznie w celu obejścia prawa, co jest możliwe do stwierdzenia *prima facie*, na podstawie samej treści zobowiązania przyjętego w takim akcie. Sąd Najwyższy zwrócił jednak uwagę na to, że w przepisach (obowiązujących rzecz jasna w chwili wydania uchwały – podkreślenie *Ł.Z.*) przewidziane zostały rozwiązania, według których zakres kognicji organu, który nadaje klauzulę wykonalności, został poszerzony o możliwość badania ugód zawartych poza sądem w płaszczyźnie ich zgodności z prawem lub zasadami współżycia społecznego. Tego rodzaju rozwiązanie zastało przewidziane w odniesieniu do ugody o naprawienie szkody wyrządzonej pracodawcy przez pracownika (por. art. 121¹ § 2 KP), ugody zawartej przed komisją pojednawczą w sprawach ze stosunku pracy (por. art. 255 § 2 zd. 1 KP) oraz ugody zawartej przed mediatorem, która dodatkowo powinna jeszcze podlegać ocenie pod kątem ewentualnego obejścia prawa przez ugadzające się strony (zob. art. 183¹⁴ § 3 KPC).

¹ Por. M. Muliński, *Dopuszczalność nadania klauzuli...* op. cit., s. 873.

² Por. Z. Woźniak [w:] *Kodeks...*, pod red. J. Gólczyńskiego, D. Szostka, op. cit., s. 445 oraz A. Marciniak, *Nadużycie prawa procesowego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Nadużycie prawa procesowego cywilnego*, pod red. P. Grzegorzycy, M. Walasika, F. Zedlera, Warszawa 2019, s. 358.

Sąd Najwyższy podkreślił jednocześnie **nadzwyczajny charakter rozwiązania przyjętego w uchwale** stanowiącej odpowiedź na pytanie Sądu Okręgowego wskazując, że jeżeli dobrowolne poddanie się egzekucji świadczeń alimentacyjnych nie prowadzi do jednoznacznych i oczywistych ocen, usprawiedliwiających *a limine* odmowę nadania klauzuli wykonalności, istnieje możliwość uruchomienia środków prawnych służących ochronie osób, których interesy mogą zostać naruszone wskutek prowadzenia egzekucji należności alimentacyjnych w następstwie dobrowolnego poddania się egzekucji w akcie notarialnym. Na koniec rozważań SN wskazał alternatywne metody ochrony wierzyciela w sytuacji patologicznego nadużycia instytucji poddania się egzekucji w treści aktu notarialnego.

Z cytowanej powyżej uchwały płyną przynajmniej trzy wnioski:

- 1) Sąd Najwyższy uznał dopuszczalność merytorycznego badania istnienia obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym jako absolutny wyjątek, potwierdzając jednocześnie, że respektuje przeważające w doktrynie i orzecznictwie dotychczasowe poglądy;
- 2) uchwała dotyczyła jedynie pozasądowego tytułu egzekucyjnego jakim jest akt notarialny spełniający wymogi określone w art. 777 § 1 pkt 4 KPC, a dodatkowo teza uchwały odnosi się do obowiązku alimentacyjnego dłużnika;
- 3) uchwała zapadła w wyjątkowo specyficznym stanie faktycznym. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy powstało w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym dłużnik poddał się egzekucji zaległych za 11 lat alimentów należnych żonie i dwóm córkom w kwocie 3 000 000 zł, zobowiązując się wypłacić tę kwotę w terminie 7 dni od sporządzenia aktu notarialnego oraz alimentów bieżących w kwocie po 30 000 zł miesięcznie. W związku z niewykonaniem zobowiązania, żona dłużnika następnego dnia po upływie terminu wskazanego w akcie notarialnym złożyła wniosek o nadanie klauzuli wykonalności temu aktowi notarialnemu, stanowiącemu tytuł egzekucyjny w rozumieniu art. 777 § 1 pkt 4 KPC.

Odnosząc się do cytowanej powyżej wypowiedzi *M. Klońskiego* trzeba wyraźnie zaznaczyć, że **w art. 782¹ § 1 KPC nie zostało zawarte rozróżnienie na sytuację, w której tytuł egzekucyjny dołączony do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności pochodzi od sądu bądź stanowi tytuł pozasądowy, dlatego zakres badania (kognicji sądu klauzulowego) w każdym przypadku zgodnie z omawianym przepisem będzie ten sam.** Oznacza to, że także w ramach postępowania o nadanie klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym wydanym przez sąd (np. w oparciu o prawomocny wyrok sądu), **sąd klauzulowy ma m.in. obowiązek zbadać, czy wniosek o nadanie klauzuli wykonalności na podstawie takiego tytułu egzekucyjnego nie jest sprzeczny z prawem, albo czy nie zmierza do obejścia prawa, a ponadto, czy objęte tytułem roszczenie nie uległo przedawnieniu. Nie oznacza to jeszcze wprost, by wbrew zasadzie po-**

wagi rzeczy osądzonej, badać czy sam obowiązek ujęty w sądowym tytule egzekucyjnym był sprzeczny z prawem, albo zmierzał do obejścia prawa, bowiem komentowany przepis w tym zakresie rozszerza kognicję sądu klauzulowego tylko w stosunku do samego wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. Jednak pomimo tej dystynkcji jest oczywiste, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności jest ściśle powiązany z tytułem egzekucyjnym tym sensie, że jest na nim oparty. W piśmiennictwie jednak na gruncie omawianej regulacji stwierdza się, że dopuszczeniu takiej możliwości w przypadku wniosku o nadanie klauzuli wykonalności sądowemu tytułowi egzekucyjnemu sprzeciwia się prawomocność materialna orzeczenia polegająca na jego mocy wiążącej (art. 365 § 1 KPC), rzeczywiste prawo wierzyciela do egzekucyjnego zaspokojenia, co dotyczy także orzeczeń natychmiast wykonalnych⁹.

Trzeba dodać, że **omawiany przepis nawiązuje do wyjątkowych okoliczności – *verba legis*, gdy „w świetle okoliczności sprawy jest oczywiste, że wniosek jest sprzeczny z prawem albo zmierza do obejścia prawa”**. Trudno jednak *in abstracto* wskazać przypadek, w którym wniosek o nadanie klauzuli wykonalności oparty na prawomocnym bądź natychmiast wykonalnym orzeczeniu sądowym byłby sprzeczny z prawem lub zmierzał do obejścia prawa. Powstaje wątpliwość czy w ogóle złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, skoro stanowi wyraźnie przyznane ustawowo uprawnienie wierzyciela, może być uznane za sprzeczne z prawem. Czym innym bowiem jest wyraźna sprzeczność z prawem, a czym innym zamiar obejścia prawa, co nie wynika bynajmniej tylko i wyłącznie z wyróżnienia obu tych pojęć w omawianym przepisie, ale z ogólnych reguł wykładni powołanych pojęć występujących także w innych przepisach.

W konkluzji powyższych rozważań należy stwierdzić, że **ustawodawca wprowadził**, jak się wydaje wzorując się na stanowiącej swoisty wyjątek w orzecznictwie uchwale SN z 4.12.2013 r. (III CZP 85/13), **przepis przewidujący obligatoryjne badanie przez sąd klauzulowy dodatkowych przesłanek w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności i to niezależnie od tego jaki rodzaj tytułu egzekucyjnego/wykonawczego stanowi podstawę wniosku o nadanie klauzuli wykonalności.** Celowe jest w tym miejscu dokonanie rozróżnienia pojęć tytułu egzekucyjnego i tytułu wykonawczego bowiem zasadniczo w przypadku tzw. klauzul konstytutywnych wnioskodawca może złożyć wraz z wnioskiem dotychczas wydany tytuł wykonawczy, zaś nadanie klauzuli konstytutywnej ma na celu bądź to zmianę podmiotową bądź to zmianę przedmiotową dotychczasowego tytułu, po to, by przystosować go do nowej sytuacji faktycznej i umożliwić wierzycielowi prowadzenie egzekucji. W takim przypadku już raz sąd/referendarz sądowy nadając pierwszą klauzulę wykonalności dokonał oceny pierwotnego wniosku, a zatem mamy do czynienia z kolejną już oceną tym razem następnego wniosku. W odniesieniu do

⁹ Por. A. Marciniak [w:] Kodeks postępowania cywilnego. T. IV. Komentarz. Art. 730–1095¹, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020, Legalis, art. 782¹ KPC, Nb 4.

rodzajów tytułów egzekucyjnych tradycyjnie wymienia się ich trzy grupy tj. orzeczenia sądowe i inne orzeczenia ugody oraz inne akty podlegające egzekucji¹⁰. Niekiedy podział ten jeszcze bardziej się upraszcza wyodrębniając jedynie kategorię egzekucyjnych tytułów sądowych i pozasądowych¹¹. **Obligatoryjnego charakteru badania ww. kwestii przez sąd klauzulowy nie przekreśla przy tym zawarte w art. 782¹ § 1 pkt 1 KPC sformułowanie o konieczności wystąpienia „szczególnych okoliczności sprawy” przemawiających za oczywistą sprzecznością wniosku z prawem lub zamiarem obejścia prawa, jest to bowiem przesłanka negatywna skutkująca oddaleniem wniosku przez sąd. Inaczej mówiąc sąd klauzulowy dokonując oceny wniosku o nadanie klauzuli wykonalności w każdym przypadku musi stwierdzić, czy z okoliczności sprawy nie wynika, że wniosek w oczywisty sposób jest sprzeczny z prawem lub zmierza do jego obejścia i w razie gdy tak jest to musi oddalić wniosek, zaś w przeciwnym przypadku klauzulę nadaje** (oczywiście po wcześniejszej analizie wszystkich wymogów formalnych wniosku, zbadaniu legitymacji wnioskodawcy itp.). Jest to konieczne, ponieważ w art. 782¹ § 1 KPC ustawodawca użył bezwarunkowego zwrotu „sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności”, co oznacza obowiązek oddalenia wniosku, o ile zajdzie jedna z przesłanek negatywnych opisanych w dalszej części omawianego przepisu. Z tego powodu, żeby nadać klauzulę sąd musi przesłankowo stwierdzić brak przeszkód ujętych w art. 782¹ § 1 pkt 1 i 2 KPC. W piśmiennictwie podkreśla się, że powołany przepis znajduje zastosowanie z urzędu, a zatem przy rozpoznaniu każdego wniosku o nadanie klauzuli wykonalności sąd powinien ocenić czy nie jest on sprzeczny z prawem albo nie zmierza do obejścia prawa lub czy objęte tytułem wykonawczym roszczenie nie uległo przedawnieniu¹². Odmienne stanowisko zaprezentował *T. Partyk*, który uważa, że ujęta w art. 782¹ § 1 pkt 1 KPC przesłanka odmowy nadania klauzuli wykonalności, jawi się jako możliwa do stosowania jedynie sporadycznie, zważywszy na istotę postępowania klauzulowego i zakres kognicji sądu w tym postępowaniu. Co do zasady bowiem, w postępowaniu klauzulowym sąd nie może badać istnienia i wymagalności obowiązku objętego tytułem egzekucyjnym¹³. *I. Gil* zwraca uwagę na to, że w komentowanym przepisie ustawodawca nieprawidłowo określił skutek dokonania przez sąd ustaleń, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności nie może zostać uwzględniony, gdyż w takich przypadkach sąd powinien oddalić wniosek, a nie odmawiać nadania klauzuli wykonalności¹⁴. Odnosząc

się do tej uwagi trzeba stwierdzić, że przez pryzmat przepisów KPC oczywiście sąd/referendarz sądowy rozpoznaje „wniosek o nadanie klauzuli wykonalności”, przy czym uwzględniając go nadaje klauzulę w określonym zakresie, natomiast w razie merytorycznego rozstrzygnięcia negatywnego powinien taki wniosek oddalić. Pomimo tego w praktyce orzeczniczej pojęcia oddalenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności i odmowy nadania klauzuli wykonalności uznawane są za zwroty równoważne jako mające tożsame znaczenie, co w istocie nie nastręcza żadnych problemów interpretacyjnych co do treści orzeczenia.

Rozszerzona kognicja sądu klauzulowego nie jest czymś zupełnie nowym i nieznanym przepisom KPC, jednak do tychczas była przewidziana jako wyjątek od reguły. Jako przykład mogą posłużyć przepisy art. 183¹⁴ § 3, art. 1150, art. 1214 § 3 KPC, art. 121¹ § 2, art. 255 § 2 KP¹⁵.

W literaturze zwraca się uwagę, że analizowanemu przepisowi należy nadawać wyjątkowy charakter, co uzasadnia potrzebę jego ścisłej wykładni, uwzględniającej charakter prawny postępowania klauzulowego oraz wynikające z art. 781¹ KPC sposoby ustalania przesłanek odmowy nadania klauzuli wykonalności. Jak powszechnie wiadomo, postępowanie klauzulowe służy jedynie badaniu okoliczności formalnych związanych z cechami tytułu egzekucyjnego. Wyjątkowa w tym zakresie dopuszczalność badania w postępowaniu klauzulowym przesłanek odmowy nadania klauzuli wykonalności, wymienionych w art. 782¹ KPC, nie może prowadzić do pozbawienia postępowania klauzulowego jego autonomiczności czy też niezależności w stosunku do postępowania rozpoznawczego, w którym wydano tytuł egzekucyjny¹⁶. Dodano też, że wprowadzony art. 782¹ KPC „rewolucjonizuje postępowanie klauzulowe, stanowiąc odwrócenie utrwalonej zasady, iż jest to postępowanie formalne, w którym nie podlega jakiemukolwiek badaniu roszczenie objęte tytułem wykonawczym”¹⁷.

I. Gil wskazuje przykładowe przypadki, w których na mocy omawianego przepisu powinna nastąpić odmowa nadania klauzuli wykonalności, jako następujące sytuacje:

- 1) po wydaniu wyroku przez sąd II instancji pozwany przedłożył do akt sprawy dokument potwierdzający zapłatę kwoty zasądzonej na rzecz powoda, wskutek czego zobowiązanie wygasło, wówczas sąd nie powinien nadać klauzuli wykonalności, gdyż celem postępowania klauzulowego jest umożliwienie wszczęcia i prowadzenia postępowania egzekucyjnego, ale wskutek zapłaty zbędne jest przymusowe prowadzenie postępowania egzekucyjnego. Nieuczciwa strona mo-

¹⁰ Por. m.in. *T. Zembrzusi*, Niedopuszczalność oceny ważności czynności prawnej w postępowaniu klauzulowym, Pal. Nr 9–10/2008, s. 244.

¹¹ Por. m.in. *P. Gil*, Klauzula wykonalności i postępowanie w przedmiocie jej nadania, Sopot 2017, s. 62.

¹² Por. *P. Sławicki* [w:] *P. Sławicki, P. Sławicki*, Postępowanie klauzulowe. Art. 776–795 KPC. Komentarz, Warszawa 2020, s. 176.

¹³ Por. *T. Partyk* [w:] Komentarz do niektórych zmian Kodeksu postępowania cywilnego, pod red. *O.M. Piaskowskiej*, Lex/el. 2019, kom. do art. 782¹ KPC.

¹⁴ Por. *I. Gil* [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, pod red. *E. Marszałkowskiej-Krześ*, Legalis, kom. do art. 782¹ KPC, Nb 6.

¹⁵ Por. uwagi *M. Walasika*, Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2008 r., III CZP 155/07, Rej. Nr 2/2010, s. 96–97 oraz wypowiedź *F. Zedlera*, Odmowa..., op. cit., s. 499 na temat odmowy nadania klauzuli wykonalności wyrokowi sądu polubownego, który porusza przy tym pojęcie tzw. czarnego arbitrażu.

¹⁶ Por. *A. Marciniak* [w:] Kodeks... T. IV, pod red. *A. Marciniaka*, op. cit., kom. do art. 782¹ KPC, Nb 1.

¹⁷ Por. *T. Partyk* [w:] Komentarz..., pod red. *O.M. Piaskowskiej*, op. cit., 2019, kom. do art. 782¹ KPC.